

ИВАЙЛО ДИЧЕВ

Преди една година специалност Културология загуби един от най-ярките си преподаватели и публични фигури, проф. Ивайло Дичев. Той възпяваше в себе си истинското разбиране за ангажиран интелектуалец, по свой начин беше изпълнен с дълбок оптимизъм към това как би могло да се развива българското общество.

Пътят на проф. Ивайло Дичев минава през разнородни дисциплинарни полета: психоанализа, изкуствознание, културна антропология. Всичките тях той успяваше да съчетава в един общ интерес към света, един опит да го разбере. Проф. Ивайло Дичев беше развил културната антропология като свой собствен светоглед до степен, до която я прилагаше както в изследователските си, така и в личните си комуникации и беше много трудно да разберем къде минава границата, защото той използваше всяка история, всеки разговор, за да допълва своето знание и разбиране за това как се изграждат символните значения около него. И ни оставяше с усещането, че работи непрекъснато, което от своя страна ни поставяше на щрек.

Въпреки или може би поради своя опит свързан с изкуствознанието, Ивайло Дичев развиваше собствените си интереси в посоката на *Cultural Studies* и така позиционираше културологията на международната сцена по начин, по който се практикува културология в англосаксонския свят. Той много повече се интересуваше от популярната култура като творчество, като съпротива, като себеизразяване.

Сравнително редки бяха опитите да се разбере чалгата като вид съпротива срещу елитите, каквато културните изследвания бяха откривали в движения като пънк, мод, скинхед, рап [...] Теоретичната дилема: това масова култура ли е, с която богатите притъпяват критичната способност на гражданите (както биха мислили Адорно и Хоркхаймер)? Или популярна култура, която потребителят адаптира към собствените си нужди (в тази посока вероятно би тръгнала Бирмингамската школа)? (Дичев, И. 2020, „Разбирането като идеология“, Семинар_БГ №19)

Тереният му подход беше специфичен. Проф. Ивайло Дичев обичаше да се губи и както самият той казва, това е неговият начин да опознава пространството: „Всеки има своя начин да се среща с градовете: моят е да се загубя. Няма ново място, където да не съм се лутал с часове, да не съм пращан в обратната посока от шегобийци, да не съм се озовавал в застрашителни квартали. [...] Да се загубиш означава да преживяваш пространството – не само вървиш повече, но се сблъскваш с нови неща“ (Дичев, И, 2005, *Пространства на желанието. Желания за пространство. Етюди по градска антропология*, Изток-Запад, София)

Освен този фланьорски подход към терена, проф. Ивайло Дичев непрекъснато деконтекстуализираше и реконтекстуализираше своите наблюдения. Той никога не наблюдаваше нещата изолирани от глобалния контекст, така ги разбираше, но и демистифицираше. „Но нека попитват в чужбина, ще им дойдат идеи.“ (Ивайло Дичев. *Защо градовете в България загиват пред очите ни?* Дойче Веле, 18.10.2023 г.)

Теренните му изследвания варираха във всякакви посоки, тематичната им насоченост се сменяше през годините и това дава отпечатък върху всички студенти, докторанти и учени, които е подготвил и които в момента представляват една огромна палитра от специалисти, и надявам се, това, което ни обединява е уважението към гледната точка на другия, способността да се вслушваш и да разбираш. Ивайло беше изключително щедър и като преподавател и като учен. Всичките си теренни изследвания провеждаше заедно със студентите си, споделяше с тях наблюденията си, но и дълбоко вярваше, че науката трябва да е отворена и в обществен интерес. Тази дълбока убеденост той постави в основите на концепцията на онлайн списанието Семинар_БГ, на онлайн поредицата Контрасенсус, тя стои и зад това, че той правеше общодостъпни всичките си текстове.

Малко са хората, които са имали такъв отпечатък върху обществения живот в България и то от позицията на университетски преподаватели. Ивайло Дичев успяваше да синтезира наблюденията си и имаше ясно мнение за съвременността. Същевременно същата тази изследователска щедрост я проявяваше и по отношение на широката публика. Успяваше без крайно противопоставяне, без наставления с уважение да говори за политика и култура, за общи цели и блага.

Доц. д-р Велислава Петрова